

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Dominika Pavliňáková

**Význam imperiální zkušenosti Velké
Británie při intervenci v Severním
Irsku**

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: Dominika Pavliňáková

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

PAVLIŇÁKOVÁ, Dominika. *Význam imperiální zkušenosti Velké Británie při intervenci v Severním Irsku*. Praha, 2016. 40 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. et Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce „*Význam imperiální zkušenosti Velké Británie při intervenci v Severním Irsku*“ pojednává o nasazení britské armády během „The Troubles“ v letech 1969 – 1998. Práce zkoumá aplikaci tezí britské protipovstalecké doktríny, která vznikala v průběhu šedesátých let na základě zkušeností britských jednotek z nasazení ve vzdálených částech ustupujícího britského impéria (na vznik doktríny měla největší vliv úspěšná COIN kampaň v Malajsii v letech 1948-1960). Na základě aplikace jednotlivých rysů této doktríny (jasný politický cíl, „hearts and minds“ a civilně-armádní koordinace) je ukázáno, do jaké míry se jednotky v oblasti touto doktrínou řídily a do jaké míry byla doktrína upravena a byly vyvinuty nové taktiky pro specifické potřeby Severního Irsku. Analýza vojenských aktivit ukazuje, že se armáda zvláště v počátcích svého nasazení (1969-1972), postrádající detailní znalost podmínek v regionu, velice spoléhala na klasickou doktrínu a tradiční britský přístup ke COIN a dopustila se několika vážných chyb z důvodu neschopnosti reflektovat specifickou situaci v Severním Irsku. V pozdějších letech konfliktu, zvláště po zavedení přímé správy Londýna roku 1972 a představení primátu policie, se armáda soustředila na shromažďování informací a boj s terorismem a dokázala se specifickým podmínkám flexibilně přizpůsobovat.

Abstract

Bachelor's thesis '*British imperial experience in conflict management in Northern Ireland*' discusses British army deployment to Northern Ireland's Troubles between 1969 and 1998. Thesis observes the use of classical British army counterinsurgency doctrine, which was formed in 1960s in the withdrawal from Empire (doctrine was massively influenced by successful COIN campaign in Malaya 1948-

1960). Based on application of particular aspects of the doctrine (namely clear political aim, hearts and minds and civil-military coordination) this thesis describes to which extent army relied on this classical doctrine and to which extent was the doctrine modified and how new tactics and strategies were developed for the specific environment of Northern Ireland. Analysis of British army actions points out that army was strongly leaning towards the classical doctrine during initial years of deployment (1969-1972) lacking intelligence of its environment and made several mistakes because of its inability to reflect specific conditions of the conflict. In upcoming years, especially after direct rule of London was imposed in 1972 and the introduction of police primacy, army focused on intelligence gathering and fighting terrorism and was able to adapt to specific conditions and challenges rather well.

Klíčová slova

COIN, doktrína protipovstaleckého boje, britská armáda, „The Troubles“, Severní Irsko, „Hearts and Minds“, terorismus

Keywords

COIN, counter-insurgency, British Army, The Troubles, Northern Ireland, Hearts and Minds, British army doctrine, terrorism, military change

Rozsah práce: 71 739 znaků, 40 normostran

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13.5.2016

Dominika Pavliňáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce Mgr. et Mgr. Tomáši Kučerovi, Ph.D. za vstřícný přístup a cenné rady, které pomohly k vypracování této bakalářské práce.

Institut politologických studií FSV UK

Projekt bakalářské práce

Dominika Pavliňáková

IPS FSV UK

Projekt bakalářské práce na téma

Význam imperiální zkušenosti Velké Británie při intervenci v Severním Irsku

Téma práce:

Tématem mé bakalářské práce bude „Význam imperiální zkušenosti Velké Británie při intervenci v Severním Irsku“. Toto téma jsem si zvolila vzhledem k velké historické zkušenosti Velké Británie s „counterinsurgencies“, tedy potlačováním povstání na území Velkou Británií ovládaných.

Po druhé světové válce čelila Británie nepokojům a povstáním na několika kontrolovaných územích (Malajsie, Jemen, Keňa, Kypr, Saúdská Arábie). Všechny tyto intervence se podílely na vývoji strategie COIN.

Případ Severního Irsku se ale do značné míry lišil od všech ostatních z několika důvodů. Velká Británie před vypuknutím The Troubles neměla zkušenost s konfliktem takovýchto proporcí v rámci vlastního území, a tudíž nebyla vypracována jasná doktrína či postup, jak k takovému konfliktu přistupovat. Velkou roli tady tedy sehrál aspekt malé vzdálenosti.

Vývoj strategie britských COIN během posledních sto let je velmi důležitá nejenom pro analýzu dalších operací britské armády v Iráku či Afghánistánu, ale

vzhledem k bohaté britské zkušenosti nabízí také skvělý materiál pro budování nových strategií v protipovstaleckém boji.

Cíle a otázky práce:

Cílem této práce je zjistit, jak a do jaké míry byla intervence a způsob řešení konfliktu v Severním Irsku v letech 1968-1998 ovlivněna zkušeností s potlačením povstání na jiných místech planety na územích ovládaných Velkou Británií. K zodpovězení této otázky se budu věnovat konfliktům v Britském Malajsku (1948-1960), Keni (1952-1956), Kypru (1955-60) a Jižní Arábii (1963-1967).

Dále je cílem této práce ukázat, zda je britská armáda institucí, která je schopná rychle se učit a čelit novým (role médií, technologií, změna způsobu boje obecně) výzvám v povstaleckém boji. Ve své práci tedy budu hledat odpovědi na tyto otázky:

- Jaké strategie a koncepty z minulosti byly použity při řešení konfliktu v Severním Irsku?
- Byly tyto strategie účinné? Jak se v čase modifikovaly pro specifické potřeby konfliktu?
- Dokazuje případ Severního Irsku, že je britská strategická a bezpečnostní politika schopna dostatečně rychle reagovat na novou dynamiku a vývoj konfliktů?

Předpokládaná metoda zpracování tématu:

Z metodologického hlediska se jedná o jednopřípadovou studii. Pokusím se co nejefektivněji zodpovědět výzkumné otázky a to tím způsobem, že porovnáím a ověřím následující hypotézy:

Hypotéza 1: Rozdílné podmínky v každém konfliktu vedou k rozdílné strategii COIN (racionální přístup)

Hypotéza 2: I přes rozdílné podmínky tu existuje velká institucionální paměť. Pro ozbrojené síly je přirozené reprodukovat zažitou praxi (konstruktivistický, institucionální přístup)

Na základě ověření těchto hypotéz zjistím, zda rozdíly v přístupu ozbrojených

složek při řešení konfliktu odpovídají rozdílům v podmínkách a okolnostech těchto konfliktů, nebo zda se přístupy spíše shodují a to navzdory odlišným podmínkám.

Předpokládaná osnova práce:

1. Úvod
  - 1.1. Vymezení tématu
  - 1.2. Cíle a otázky práce
  - 1.3. Metodologie
2. Potlačení povstání po druhé světové válce
  - 2.1. Příklady: Britské Malajsko, Keňa, Kypr, Saúdská Arábie
  - 2.2. Syntéza základních rysů britské COIN
3. Příklad Severního Irsku
  - 3.1. Specifické problémy regionu
  - 3.2. Doktrína “Hearts and Minds”
4. Srovnání podmínek kolonií a Severního Irsku
5. Srovnání koloniální COIN a COIN v Severním Irsku
6. Závěr

Obsah

OBSAH	1
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, PŘÍLOH	2
ÚVOD.....	3
<i>Cíle a otázky práce.....</i>	<i>3</i>
<i>Metodologické zpracování .....</i>	<i>4</i>
<i>Struktura práce.....</i>	<i>5</i>
1. DOKTRÍNA PROTIPOVSTALECKÉHO BOJE.....	7
1.1 VZNIK DOKTRÍNY.....	7
1.2 DOKTRÍNA A PRAXE	9
2 SYNTÉZA ZÁKLADNÍCH RYSŮ BRITSKÉ COIN.....	11
2.1 JASNÝ POLITICKÝ CÍL.....	12
2.2 HEARTS AND MINDS.....	13
2.3 SPOLUPRÁCE ARMÁDY, VLÁDY A POLICIE	14
3 SEVERNÍ IRSKO	15
3.1 HISTORIE KONFLIKTU.....	15
3.1.1 <i>Vznik konfliktu .....</i>	<i>15</i>
3.1.2 <i>Primát armády.....</i>	<i>16</i>
3.1.3 <i>Ulsterizace a kriminalizace .....</i>	<i>21</i>
3.1.4 <i>Vyjednávání.....</i>	<i>24</i>
3.2 NAPLNĚNÍ ZÁKLADNÍCH RYSŮ	26
3.2.1 <i>Jasný politický cíl.....</i>	<i>26</i>
3.2.2 <i>Hearts and Minds .....</i>	<i>29</i>
3.2.3 <i>Spolupráce armády, vlády a policie .....</i>	<i>33</i>
ZÁVĚR.....	34
SUMMARY.....	37
POUŽITÁ LITERATURA	38
MONOGRAFIE.....	38
ODBORNÉ ČLÁNKY	39
INTERNETOVÉ ZDROJE, DOKUMENTY A OSTATNÍ	39
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	40

Seznam obrázků, grafů, příloh

Tabulka č. 1: Počet nasazených vojáků v letech 1969-1984	17
--	----

Úvod

Když byly britské jednotky roku 1969 povolány do ulic Belfastu a Londonderry, mohly se spoléhat na své bohaté zkušenosti při potlačování povstání ve vzdálenějších částech britského impéria. Ve své doktríně pro COIN¹ vycházela armáda především z kampaně v Malajsii z let 1948-1960 jejíž úspěch v dobovém kontextu silně kontrastoval s debaklem americké armády ve Vietnamu (1955-1975). Tento klasický model britského protipovstaleckého boje je dodnes součástí britských armádních příruček².

Analyzovat britské působení v Severním Irsku je potřebné pro pochopení *modu operandi* britské armády a způsobu, jakým se tato instituce učí z jednotlivých nasazení v různých konfliktech a podmínkách po celém světě. Pochopení těchto procesů je důležité nejen pro analýzu působení britské armády v rámci struktur Severoatlantické aliance v Afghánistánu a Iráku, ale také pro zajištění lepší spolupráce a nejlepších výsledků v budoucích operacích.

Cíle a otázky práce

Cílem této práce je zjistit, jak a do jaké míry byla intervence v Severním Irsku v letech 1968-1998 ovlivněna zkušeností s potlačením povstání v jiných částech britského impéria po druhé světové válce. K zodpovězení této otázky je využita aplikace tradiční britské protipovstalecké doktríny, která byla zformována především na základě úspěšné intervence v Malajsii. Dále je cílem této práce ukázat na případu Severního Irsku, zda je britská armáda institucí, která je schopná rychle se učit a čelit novým výzvám v protipovstaleckém boji.

Práce dále odpovídá na tyto výzkumné otázky:

---

¹ Counter-Insurgency: Vojenské, politické, ekonomické, psychologické a civilní akce, jejichž účelem je porážka povstání a které zároveň řeší jejich příčinu. British Army Field Manual Volume 1 Part 10, Countering Insurgency, London: Ministry of Defense (Army Code 71749, October 2009)

² Viz British Army Field Manual Volume 1 Part 10, Countering Insurgency, London: Ministry of Defense (Army Code 71749, October 2009)

- Které aspekty klasické britské protipovstalecké doktríny byly použity při řešení konfliktu v Severním Irsku?
- Byly tyto strategie účinné? Jak se v čase modifikovaly pro specifické potřeby konfliktu?
- Dokazuje případ Severního Irsku, že je britská armáda schopna dostatečně rychle reagovat na novou dynamiku a vývoj konfliktů?

Metodologické zpracování

Z metodologického hlediska se jedná o případovou studii s komparativními prvky. Zkoumaným případem je intervence britské armády v konfliktu v Severním Irsku v letech 1969-1998.

V současné literatuře zabývající se dynamikou armády převládají dva teoretické přístupy přičemž jeden z nich vychází z racionalistické tradice zkoumání mezinárodních vztahů a druhý z novějších přístupů kulturalistických a institucionalistických. Pomocí odpovědí na výše popsání výzkumné otázky budou prověřeny tyto hypotézy:

- Hypotéza 1: Rozdílné podmínky v každém konfliktu vedou k rozdílné strategii COIN (racionální přístup)
- Hypotéza 2: I přes rozdílné podmínky tu existuje velká institucionální paměť. Pro ozbrojené síly je přirozené reprodukovat zažitou praxi (konstruktivistický, institucionální přístup)

Na základě ověření těchto hypotéz zjistím, zda rozdíly v přístupu ozbrojených složek při řešení konfliktu odpovídají rozdílům v podmínkách a okolnostech těchto konfliktů, nebo zda se přístupy spíše shodují a to navzdory odlišným podmínkám.

Dle neorealistů vede státy k využívání vojenství logika anarchického uspořádání mezinárodních vztahů. Tato logika také vytváří imperativy pro to, jak má stát konat – státy musí navenek vyvažovat moc skrze budování aliancí a vnitřně skrze mobilizaci a organizaci své armády. Neorealisté předpokládají, že potřeba přežití v soutěživém mezinárodním systému donutí státy organizovat válku co nejefektivněji. Změna v armádě je pak racionální odpovědí na měnící se strategické okolnosti. Státy přijímají

novou vojenskou praxi proto, aby se udrželi v soutěži.³

Kulturalisté na rozdíl od neorealistů tvrdí, že zájmy aktérů nejsou vždy pevně dány. Otázka jakým způsobem aktéři definují své zájmy tak předchází otázce, jak zájmy formují chování těchto aktérů. Možnosti akce mohou být určovány také sociálními faktory – aktéři tedy nedělají vše, co je možné (v duchu realismu), ale to, čemu věří, že je možné. Dle kulturalistů může tento přístup lépe vysvětlit nejen změny v armádě, ale také případy, kdy prokázala neschopnost změny. Důležitým aspektem kulturalistického přístupu je také tvorba identit. Ukazuje, že státy přijímají vojenskou praxi nejen za účelem porážení nepřítele, ale také proto, aby reprodukovali vlastní identity (jako například „moderní“ či „západní“). S tím souvisí další aspekt kritiky neorealismu – že totiž ignoruje roli idejí při konstrukci změny armádní praxe.⁴

Struktura práce

Nejprve bude popsán proces, jakým způsobem dochází v britské armádě k předávání zkušeností a tvorbě doktríny. V této části práce budou představeny východiska autorů zabývajících se teorií britské COIN Thomase R. Mockaitise, I. R. Ridgena, Davida Frenche a Colina McInesse.

Následně se práce bude zabývat vymezením základních rysů protipovstalecké doktríny, či spíše „ideálního typu“ britské COIN. Tento koncept vychází ze základních děl Roberta Thompsona a Franka Kitsona a vymezuje tři aspekty úspěšné kampaně: jasný politický cíl, „hearts and minds“ a civilně-armádní koordinaci.

Další část práce již bude zaměřena na případ Severního Irska a popis událostí při intervenci armády v konfliktu. Důraz je kladen na období 1969-1976, kdy byl konflikt nejintenzivnější a docházelo k rozsáhlému zapojení armády.

---

³ FARRELL, Theo a Terry TERRIFF. The sources of military change: culture, politics, technology. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, 2002. ISBN 15-558-7975-6, s. 16

⁴ FARRELL, Theo a Terry TERRIFF. The sources of military change: culture, politics, technology. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, 2002. ISBN 15-558-7975-6, s. 24

Nakonec se práce věnuje aplikaci konkrétních aspektů klasické doktríny při operacích v Severním Irsku a ukazuje, které z těchto aspektů byly účinné, a které spíše kontraproduktivní. Dále se věnuje schopnosti armády přizpůsobit se specifickým podmínkám konfliktu.

1. Doktrína protipovstaleckého boje

Na armády je často nahlíženo jako na zkosnatělé organizace, které se mění jen velmi pomalu a těžkopádně. Zdá se také, že tyto organizace upřednostňují vyzkoušené a prověřené postupy před vytvářením strategií nových a dílčí změny provádějí pouze tehdy, je-li to nezbytně nutné. Zároveň se ale armádní strategie zásadně mění na základně toho, kým je nový nepřítel a jaké jsou konkrétní podmínky boje.⁵

V průběhu druhé poloviny 20. století musela Velká Británie čelit mnoha povstaleckým kampaním napříč impériem. Britská armáda je tak jednou z nejzkušenějších na světě v boji proti povstaleckým skupinám. Je otázkou, jak efektivně dokázala armáda využít zkušeností z předchozích akcí při řešení nových konfliktů. Jaký byl proces vytváření armádní doktríny a jak byly armádní struktury schopny převést teoretické poznatky do praxe?

1.1 Vznik doktríny

Rozsáhlá britská zkušenost v nekonvenčním boji by měla být dle realistického pohledu doprovázena odpovídajícím vývojem a propracovaností armádní doktríny. Jak ale ukazuje Thomas. M. Mockaitis, i když byly protipovstalecké akce nejčastější formou boje britské armády po druhé světové válce, systematická doktrína se rodila velmi obtížně v posledních desetiletích 20. století.⁶

V 50. letech byly informace roztrženy v obsahu příruček a knih vztahujících se ke konkrétním konfliktům, přičemž autory byli téměř výhradně veteráni těchto bojů. Stejně tak výuka technikám protipovstaleckého boje v armádních institucích nebyla příliš komplexní⁷. Změnu započala až armádní příručka *Keeping the Peace (Duties in*

---

⁵ FARRELL, Theo a Terry TERRIFF. The sources of military change: culture, politics, technology. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, 2002. ISBN 15-558-7975-6, s. 4

⁶ MOCKAITIS, Thomas R. British counterinsurgency in the post-imperial era. Manchester: Manchester University Press, 1995. ISBN 07-190-3919-3, s. 133

⁷ MOCKAITIS, Thomas R. British counterinsurgency in the post-imperial era. Manchester: Manchester University Press, 1995. ISBN 07-190-3919-3, s. 134

Support of the Civil Power) vydaná roku 1957 a znovu 1963. Vydání z roku 1963 šíře pojednává o komunistických povstáních a představuje strategie, jak jim čelit na základě zkušenosti z Malajsie. Avšak díla, která nejvíce ovlivnila utváření doktríny nevyšla z oficiálních armádních zdrojů. Dílo Roberta Thompsona *Defeating Communist Insurgency*⁸ z roku 1966 je dodnes základem britské protipovstalecké armádní doktríny. Thompson zdůrazňoval nutnost jasného politického cíle a vytvoření komplexního plánu, akce v mezích zákona a nutnost porážky politického nepřítele (nepřátelské ideologie)⁹. Praktické dílo generála Kitsona¹⁰, který na Thompsona navazuje, pak klade důraz na důležitost dobré koordinace ozbrojených sil, propagandy a efektivní rozvědky.¹¹ Oba autoři zdůrazňují nearmádní prvky protipovstaleckého boje, potřebu komplexního plánu a důležitost spolupráce civilní, armádní a policejní složky na všech operačních úrovních.¹²

Dílo Thompsona i Kitsona vychází z úspěchu boje a osvědčených strategií při úspěšné intervenci v Malajsii, která byla logicky vnímána jako nejlepší příklad moderního protipovstaleckého boje. Mockaitis se domnívá, že byly kvůli přehnanému důrazu, který byl kladen na tuto jednu úspěšnou armádní kampaň, zanedbány výstupy z jiných konfliktů a armáda se ukázala jako nepřípravená například na boj v městském prostředí¹³. Tento aspekt se naplno projevil v konfliktu v Severním Irsku (v Belfastu či Londonderry), a vojáci se učili způsobu boje v ulicích, až když konflikt naplno probíhal.

---

⁸ THOMPSON, Robert. *Defeating Communist insurgency: experiences from Malaya and Vietnam*. 2. Chatto and Windus, 1966.

⁹ RIGDEN, I.A. *British Approach to Counter-Insurgency: Myths, Realities and Strategic Challenges*. 2008. U.S. Army War College, 122 Forbes Ave., Carlisle, PA, s. 7

¹⁰ KITSON, Frank. *Low intensity operations: subversion, insurgency, peace-keeping: experiences from Malaya and Vietnam*. [1st ed.]. London: Faber, 1971, xi, 208 p. ISBN 0-571-09801-0.

¹¹ RIGDEN, I.A. *British Approach to Counter-Insurgency: Myths, Realities and Strategic Challenges*. 2008. U.S. Army War College, 122 Forbes Ave., Carlisle, PA, s. 7

¹² MOCKAITIS, Thomas R. *British counterinsurgency in the post-imperial era*. Manchester: Manchester University Press, 1995. ISBN 07-190-3919-3, s. 139

¹³ Tamtéž, s. 137

1.2 Doktrína a praxe

Jedním z klasických autorů zabývajících se britskými protipovstaleckými konflikty je historik David French. Ve své publikaci *The British way of Counter-Insurgency 1945-1967* se zabývá otázkou, zda britská praxe protipovstaleckého boje po druhé světové válce odpovídala ideálnímu typu, který definoval Thompson, nebo ne. Dochází k závěru, že existují výrazné rozdíly mezi deklarovanou teorií a Britskou praxí.

Jako jeden z hlavních problémů vidí French ve zneužití Thompsonovy práce. Vytýká historikům a válečným teoretikům, že s jeho dokumenty zacházeli především jako s historickými pojednáními a ne jako s didaktickými texty. Thompson představil obraz toho, jak by budoucí COIN¹⁴ měly vypadat a jak by aktéři měli jednat, aby akci dotáhli do úspěšného konce¹⁵. Dalším problémem je podle Frenche přílišné zdůrazňování doktríny „hearts and minds“ v odborné literatuře. Tím vzniklo zdání, že Britové našli relativně „bezbolestnou“ cestu jak provádět protipovstalecké operace. Historické zdroje ovšem ukazují, že Britové často používali různých donucovacích prostředků za účelem zastrášení civilního obyvatelstva, aby nakonec získali jeho podporu.¹⁶

Vytvoření jednotné a univerzální strategie použitelné při protipovstaleckých bojích se ovšem ukázalo jako problematické kvůli různým cílům a schopnostem měnící se vlády a politické reprezentace ve Velké Británii.¹⁷

Podobně nekonzistentní byla také schopnost britské armády i koloniální správy „poučit se z chyb“. Armádě se částečně dařilo zaznamenávat své předchozí zkušenosti a přinést tak teoretická poučení nastupující generaci vojáků. I tak docházelo k institucionálnímu zapomínání a to kvůli neustálé fluktuaci důstojníků. Fragmentovaná struktura britské armády umožňovala velitelům praporů širokou interpretaci doktrín,

---

¹⁵ FRENCH, David. *The British way in counter-insurgency, 1945-1967*. New York: Oxford University Press, 2011, x, 283 p. ISBN 01-995-8796-5, s. 247

¹⁶ Tamtéž, s. 247

¹⁷ Tamtéž, s. 250

keré poté upravovali podle místních okolností a podmínek, následkem čehož bylo, že úroveň efektivity se velmi lišila.¹⁸

Podobnou perspektivu líčí ve své knize *Hot War, Cold War* David McInnes, ve které se věnuje protipovstaleckým akcím britského impéria v letech 1945-1970. Nejdůležitějším aspektem protipovstaleckých operací byla dle McInnese role vztahu mezi armádní složkou a civilními autoritami.¹⁹ Civilní autority byly ve většině případů zodpovědné za širší politickou strategii a válečnou propagandu. Armáda pak operovala pod kontrolou civilních složek a snažila se akceptovat požadavek použití minimální síly, i když důraz na plnění doktríny „hearts an minds“ a spolupráci s civilními složkami se vždy nepovedlo naplnit (v případě Palestiny a Adenu).

McInnes se domnívá, že na úrovni armády byla taktika flexibilní a dokázala se přizpůsobovat lokálním podmínkám. Občasným problémem byla preference operací velkého rozsahu v iniciačních fázích konfliktů, ale toto bylo napraveno a armáda byla dostatečně flexibilní, aby své akce transformovala do operací malých jednotek a decentralizovaného způsobu boje²⁰.

Autoři se shodují na tom, že schopnost britské armády efektivně využít svých zkušeností v boji a zároveň se adaptovat na specifika nového konfliktu se vyvíjela v čase. Tato schopnost se zlepšovala zároveň s vývojem doktríny a lepšími mechanismy tréninku nových generací vojáků.

---

¹⁸ FRENCH, David. *The British way in counter-insurgency, 1945-1967*. New York: Oxford University Press, 2011, x, 283 p. ISBN 01-995-8796-5, s. 250

¹⁹ MCINNES, Colin. *Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95*. Washington, DC: Brassey's, c1996, 204 p. ISBN 18-575-3191-4, s. 182

²⁰ Tamtéž, s. 182

2 Syntéza základních rysů britské COIN

Systematická doktrína, která byla vyvinuta v 60. letech je do značné míry rozvitím myšlenek obsažených v klasických dílech Roberta Thompsona²¹ a Franka Kitsona²². Robert Thompson se zaměřil na strategický aspekt protipovstaleckého boje a na základě svých zkušeností z Malajska stanovil 5 základních principů pro úspěšnou COIN:

- protipovstalecký boj musí mít jasný politický cíl
- armádní i civilní složky musí působit v mezích zákona
- vláda musí mít celkový plán operací
- důraz musí být kladen na porážku politických oponentů
- v gerilové fázi povstání je v první řadě zapotřebí zabezpečit základnu²³

Frank Kitson vycházel ze svých zkušeností z nasazení při protipovstaleckých operacích v Keni, Malajsku, Ománu a na Kypru. V jeho díle jsou pak patrné tyto principy:

- je nutné, aby byl vytvořen silný koordinační aparát
- je nutné vést boj také na poli propagandy a získat veřejné mínění na svou stranu
- musí být kladen důraz na práci rozvědky a musí být vyvinut efektivní způsob získávání informací
- armádní i civilní složky musí působit v mezích zákona

---

²¹ THOMPSON, Robert. Defeating Communist Insurgency. The Lessons of Malaya and Vietnam. 1966.

²² KITSON, Frank. Low intensity operations: subversion, insurgency, peace-keeping: experiences from Malaya and Vietnam. [1st ed.]. London: Faber, 1971. ISBN 0 571 09801 0.

a dále také: KITSON, Frank. Bunch of five. London: Faber, 1977. ISBN 05-711-1050-9.

²³ MARSTON, Daniel a Carter MALKASIAN. Counterinsurgency in modern warfare. Pbk. ed. New York: Osprey, 2010. ISBN 978-184-9081-641, s.14

Spojením tezí těchto autorů a na ně navazujících teoretiků (nejzásadnější jsou díla Juliana Pageta a Richarda Glutterbucka) vznikl jakýsi ideální typ úspěšné COIN. Tento ideální typ obsahuje také další podpůrné principy, jako jsou: civilní politická kontrola, působení jako podpora policie, vláda zákona, použití minimální nutné síly, použití domácích sil a doktrína „hearts and minds“.²⁴ Je otázkou, do jaké míry britští vojáci, policisté, politici a ostatní aktéři v konfliktech plnili v jednotlivých aspektech tento ideální typ.²⁵ Pro potřeby analýzy britského působení v Severním Irsku je tato kapitola zaměřena na tři navzájem související aspekty britského protipovstaleckého boje, které spojují teze Thompsona, Kitsona a na ně navazujících teoretiků.

2.1 Jasný politický cíl

Hlavním faktorem pro vítězství je odhodlání politické elity k porážce vzbouřenců. Frank Kitson to formuluje ve své knize *Bunch of Five* takto: „Neexistuje nic jako čistě vojenské řešení, protože povstání není primárně vojenskou akcí.“²⁶ Důraz britské protipovstalecké doktríny na politickou dimenzi a zodpovědnost vlády za potlačení nepokojů znamená také úzkou spolupráci mezi armádními a civilními složkami. Tato spolupráce je nejlepším způsobem jak zaručit jednotný postup a vyjasnění vojenských a politických cílů. Robert Thompson se také domníval, že není vhodné s povstalcem vyjednávat dokud stále probíhají boje, a to proto, že tato vyjednávání jsou vždy znakem oslabení politické vůle povstalce porazit.²⁷ Doktrína také zdůrazňuje, že všichni armádní činitelé musí rozumět politickému pozadí operací – často totiž čistě vojenské operace slouží politickým požadavkům.

---

²⁴ RIGDEN, I.A. *British Approach to Counter-Insurgency: Myths, Realities and Strategic Challenges*. 2008. U.S. Army War College, 122 Forbes Ave., Carlisle, PA., s.7

²⁵ FRENCH, David. *The British way in counter-insurgency, 1945-1967*. New York: Oxford University Press, 2011, s. 5

²⁶ „there can be no such thing as a purely military solution because insurgency is not primarily a military activity“ KITSON, Frank. *Bunch of five*. London: Faber, 1977. ISBN 05-711-1050-9, s. 283

²⁷ THOMPSON, Robert. *Defeating Communist insurgency: experiences from Malaya and Vietnam*. 2. Chatto and Windus, 1966. s. 146

Z výše popsaného vyplývá, že pokud je protipovstalecký boj z velké části civilní záležitostí, měla by nad ním mít politická reprezentace kontrolu.

2.2 Hearts and Minds

Fráze „hearts and minds“ byla používána k popisu britského přístupu k protipovstaleckému boji od dob nasazení v Malajsii. Tento přístup zdůrazňuje využití méně násilných prostředků vůči povstalcům s cílem získat si přízeň obyvatelstva – tedy zvítězit v jejich srdcích a myslích²⁸, zdůrazňuje také důležitost politických rozhodnutí a odmítá tím čistě „armádní“ přístup. Povstání je ve své podstatě zápasem mezi povstalcí a Velkou Británií o politickou legitimitu v očích civilních obyvatel.²⁹ Bitva o srdce a mysl obyvatelstva může být v kontextu COIN vybojována pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky.

Psychologické operace (tzv. PSYOPS) by měly přimět místní obyvatelstvo k podpoře britské strany. Tento způsob boje o srdce a mysl nabyl partikulárního významu od doby televizní revoluce a velkého rozmachu médií.

Musí být aplikována doktrína **použití minimální síly**, aby mezi armádou a obyvatelstvem nedošlo k odcizení. V politicky citlivých oblastech protipovstaleckých nasazení by bylo velmi nevhodné používat agresivní vojenský přístup, který je běžný v konvenčních bojích. Není pochyb o tom, že musí být aplikována určitá míra „citlivosti“ a regulace použití násilí ve vedení COIN, ovšem interpretace toho, co vlastně znamená koncept použití minimální síly, se mohou značně lišit v závislosti na konkrétních podmínkách konfliktu i přístupu jednotlivých velících důstojníků.

Doktrína protipovstaleckého boje favorizuje **primát policie** (a ostatních místních složek) a preferuje omezenější roli armády. Konečným cílem britských sil při COIN je znovuustanovení stabilní místní civilní vlády, což na lokální úrovni znamená normální civilní a policejní systém. Důvodem pro toto ustanovení je především fakt, že policie,

---

²⁸ DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq. *Journal of Strategic Studies*. 2009, 32(3), 353-381. DOI: 10.1080/01402390902928172. ISSN 0140-2390.

²⁹ FRENCH, David. *The British way in counter-insurgency, 1945-1967*. New York: Oxford University Press, 2011, s. 2

znalá místního prostředí a poměrů, má efektivnější rozvědku, čímž se stává primárním zdrojem informací pro všechny armádní i civilní složky zapojené do protipovstaleckých operací. Dále je také citlivější pro detekci nálad ve společnosti, a tím také účinným nástrojem v bitvě o srdce a mysli obyvatelstva. Primát policie však může v některých případech zhoršit komunální nepřátelství, pokud jsou policejní složky rekrutovány většinou pouze z jedné skupiny obyvatelstva a posunutí do více vojenské role může být příčinou utlumení jejich běžných policejních aktivit.³⁰

2.3 Spolupráce armády, vlády a policie

Protipovstalecká kampaň musí být koordinovaným úsilím všech relevantních aktérů, tak, aby existovala jedna spojená síla bojující proti povstalcům všemi prostředky, kterými Velká Británie disponuje. Samostatné politické, sociální, ekonomické nebo vojenské operace nemohou uspět, pokud nebudou navzájem koordinovány skrze spolupráci mezi vládou, policií a armádou. Tato koordinace může probíhat na platformě civilně-vojenské komise, které předsedá civilista nebo může být jmenován „vojenský supremo“, tak jako byl Gerald Templer během povstání v Malajsii, který splňoval jak vojenskou tak civilní roli.³¹

---

³⁰ DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq. *Journal of Strategic Studies*. 2009, 32(3), s. 357-359

³¹ DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland. *Journal of Strategic Studies*. 2009, 32(3), 445-474, s. 469

3 Severní Irsko

Konflikt, který je souhrnně označován jako „The Troubles“, začal na konci 60. let dvacátého století, i když jeho kořeny sahají několik století do minulosti.

3.1 Historie konfliktu

Z hlediska působení britské armády v oblasti lze konflikt rozdělit do tři období, z nichž každé nese typická témata a rysy.³²

V období od nasazení armády v srpnu 1969 až do poloviny 70. let fungovaly britské jednotky jako nejvyšší bezpečnostní složka v regionu s hlavním úkolem udržet v zemi právo a pořádek během občanských nepokojů. Hlavním rysem tohoto období je přílišné spoléhání na bezpečnostní složky, a to hlavně britskou armádu, která do značné míry nahrazovala policii.

Druhé období od poloviny 70. let do poloviny 80. let je charakterizováno předáním civilní bezpečnostní role zpět policii a implementací s tím spojené politiky ulsterizace a kriminalizace. Armáda v tomto období působila spíše jako podpora policie než jako její náhrada, což jí umožnilo zaměřit se na boj s terorismem.

Třetí období vymezuje začátek vyjednávání vedoucích k Anglo-irské dohodě roku 1985 a Velkopáteční dohoda z dubna 1998. Toto období je charakterizováno rozvojem a aplikací nových politických strategií zacílených na potírání vzrůstajícího nebezpečí Sinn Féin jako politického křídla PIRA, kooperací s Irskou republikou a četnými mírovými vyjednáváními.

3.1.1 Vznik konfliktu

V průběhu 60. let začala menšinová katolická komunita v Severním Irsku vyjadřovat nesouhlas vůči svému ekonomickému znevýhodnění a nedostatečnému

---

³² MCINNES, Colin. Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95. 1st English ed. Washington, DC: Brassey's, c1996. ISBN 18-575-3191-4, s. 150

politickému zastoupení v zemi. V roce 1968 se již jednalo o silné hnutí za lidská práva a zástupcem nespokojených katolíků se stala Severoirská asociace za občanská práva (NICRA³³). Její hlavní agendou se stal boj proti diskriminaci katolíků v sociálních otázkách (nespravedlivé přidělování bytů), při přístupu k pracovním příležitostem a v oblastech volebního práva (gerrymandering byl rozšířeným jevem).

Loajalisté vnímali NICRA jako skryté nebezpečí, které by mohlo ohrozit jejich postavení v zemi potažmo postavení Severního Irska ve Spojeném království. Toto napětí vyvrcholilo v srpnu roku 1969 třídním střetem mezi katolíky a protestanty v Londonderry a nepokoje se rychle rozšířily také do Belfastu. Vyčerpané jednotky RUC³⁴ nebyly schopny efektivně protestujícím čelit a civilní autority ztrácely kontrolu. Britský premiér Wilson proto 15. srpna 1969 povolal na území Ulsteru armádu a jednotky dostaly rozkaz oddělit skupiny protestujících a udržet je od sebe.

3.1.2 Primát armády

Povolání britských vojenských jednotek bylo ukvapené a špatně koordinované. Nebyl vytvořen žádný dlouhodobý plán operací, vojáci nebyli seznámeni s vnitřním politickým rozdělením Belfastu a podstatou konfliktu, protože se nepředpokládalo, že by to bylo potřeba.³⁵ Jelikož však RUC nebyla již schopna udržet pořádek, a tedy nemohla nadále plnit roli policie, armádní jednotky byly zataženy do pozice, kdy asistovaly civilním složkám, a brzy de facto RUC nahradily.³⁶ Došlo také k rozpuštění katolíky nenáviděné jednotky speciálních rezervistů tzv. B-Specials, kterou v roce 1970 nahradily nově vzniklé jednotky UDR³⁷.

---

³³ The Northern Ireland Civil Rights Association

³⁴ Royal Ulster Constabulary (Královská ulsterská policie)

³⁵ MCINNES, Colin. *Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95*. Washington, DC: Brassey's, c1996, 204 p. ISBN 18-575-3191-4, s.154

³⁶ MOCKAITIS, Thomas R. *British counterinsurgency in the post-imperial era*. Manchester: Manchester University Press, 1995. ISBN 07-190-3919-3, s. 97

³⁷ Ulster Defence Regiment – pomocná jednotka armádní pěchoty rekrutovaná v Severním Irsku, složená hlavně z dobrovolníků

Armáda byla vnímána jako profesionální a neutrální oběma tábory, v očích katolíků pak nebyla spojována s vládou v Stormontu,³⁸ a to jí umožnilo udržet na krátkou dobu klid. Britská vláda byla čím dál více přesvědčena, že je vláda Severního Irsku zdrojem provokace katolíků a není tudíž schopná řádně spravovat provincii. Proto bylo rozhodnuto, že armáda v provincii zůstane. Británie ale zatím neuválila nad oblastí přímou vládu, což vedlo ke komplikované struktuře velení nasazených jednotek – armáda se musela vypořádat se dvěma vládami – jednou v Stormontu a druhou ve Westminsteru, přičemž každá z nich měla jinou představu o tom, jak by jednotky v provincii měly operovat.³⁹ Mezitím katolická komunita přestala vnímat vojáky, jako ty, kteří přinesou mír a stabilitu, ale považovala je za ozbrojenou sílu unionistické vlády. Nebylo tedy již nadále možné stavět armádu do role bariéry mezi dvěma komunitami.

V polovině roku 1970 se ve Velké Británii dostala k moci konzervativní vláda v čele s Edwardem Heathem⁴⁰, jež byla rozhodnuta k tvrdšímu přístupu než její předchůdce a role armády se začala měnit. Vláda začala více spoléhat na bezpečnostní síly ve víře, že tak minimalizuje nebezpečí teroristických útoků. Počet povoláných vojáků vzrůstal až do roku 1972 na 21 800 a armáda vyvíjela ofenzivnější přístup k nepokojům.

---

³⁸ THORNTON, Rod. Getting it Wrong: The Crucial Mistakes Made in the Early Stages of the British Army's Deployment to Northern Ireland (August 1969 to March 1972). *Journal of Strategic Studies*. 2007, 30(1), 73-107, s.76

³⁹ MCINNES, Colin. *Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95*. Washington, DC: Brassey's, c1996, 204 p. ISBN 18-575-3191-4, s. 155

⁴⁰ Edward Heath zastával funkci premiéra v letech 1970-1974 a nahradil ve funkci labouristu Harolda Wilsona

Příloha č.1 Počet nasazených vojáků v letech 1969-1985

Počet vojáků nasazených v Severním Irsku v letech 1969 - 1985					
Rok	Britská armáda	UDR	Rok	Britská armáda	UDR
1969	2700		1977	14300	7600
1970	6300	1800	1978	14400	7800
1971	7800	4000	1979	13600	7600
1972	21800	8500	1980	11900	7400
1973	16900	9100	1981	11600	7500
1974	16200	7700	1982	10900	7111
1975	15000	7700	1983	10200	6925
1976	15000	7700	1984	10000	6468

Zdroj: CAIN Web Service: CAIN Web Service: Background Information on Northern Ireland Society - Security and Defence [online]. University of Ulster [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: <http://www.cain.ulst.ac.uk/ni/security.htm#03>

Po několika vážných červnových nepokojích ustanovila armáda večerní zákaz vycházení v reakci na několik vážných nepokojů a začala s domovními prohlídkami všech domů v oblastech největších násilností – ty odhalily nezanedbatelné množství munice a výbušnin a společně se zákazem vycházení byly v rámci armády viděny jako parciální úspěch.

Tyto akce však odcizily armádu od katolické komunity – v jejích očích už se na armádu nedalo spolehnout, nebyla totiž schopna uchránit katolická sousedství před protestanty, při nepokojích používala slzný plyn, který dlouho po vypuštění ovlivňoval život v komunitě, a její popularitě nepomohly ani rozsáhlé domovní prohlídky, a to vedlo k zvýšenému nepřátelství vůči jednotkám a příklonu dalších obyvatel k PIRA – jen v průběhu roku 1970 stoupl počet členů PIRA ze 100 na 800⁴¹. Pro protestanty byl zase nepřijatelný vznik tzv. zakázaných zón – oblastí ve velkých městech, nad kterými neměl ani stát, ani britské jednotky kontrolu, a které ovládaly republikánské

---

⁴¹ MOCKAITIS, Thomas R. British counterinsurgency in the post-imperial era. Manchester: Manchester University Press, 1995. ISBN 07-190-3919-3, s. 101

paramilitární organizace. V reakci na tuto „nedostatečnost“ armády také narůstaly počty přívrženců protestantských paramilitárních organizací.⁴²

Neustále se zhoršující bezpečnostní situace a četné útoky republikánských radikálů nejen vůči příslušníkům RUC, ale také vůči civilistům a vzrůstající tlak na britskou vládu ze strany severoirského premiéra, vyústili, i přes skepsi GOC Harryho Tuza a ostatních vysoce postavených důstojníků⁴³, v zavedení internace (uvěznění bez soudu) pro ty, kteří byli podezřeni z účasti na násilí. I když tato politika dříve nakrátko fungovala v koloniální COIN, v Severním Irsku se ukázala jako katastrofální. Velmi negativně byla přijímána zejména katolickou komunitou a to zejména z těchto důvodů:

- Většina zadržených bylo pouze pěšáky ve struktuře organizovaného násilí.
- Nebyli zadrženi žádní příslušníci protestantských paramilitárních organizací.
- Armáda používala internaci neobratně a necitlivě.
- Politika neodpovídala standardům fungující liberální demokracie.
- Byla zaznamenána svědectví o brutalitě a mučení ze strany vojáků.⁴⁴

Internace rozpoutala obrovskou vlnu nepokojů a masivní protesty nacionalistů. 30. ledna 1972 pak došlo k nechvalně známému incidentu, při kterém vojáci výsadkového pluku začali střílet do davu protestujících v Londonderry, zabili 13 neozbrojených mužů a dalších 17 zranili.⁴⁵ I když situace během „Krvavé neděle“ nebyla přehledná a nebylo zjištěno, kdo vypálil jako první, bylo jasné, že vojáci

---

⁴² MCINNES, Colin., *Hot War, Cold War: the British army's way in warfare 1945-95*. 1st English ed. Washington, DC: Brassey's, c1996., s. 156

⁴³ THORNTON, Rod. Getting it Wrong: The Crucial Mistakes Made in the Early Stages of the British Army's Deployment to Northern Ireland (August 1969 to March 1972). *Journal of Strategic Studies*. 2007, 30(1), 73-107, s.92

⁴⁴ MCINNES, pozn. 8, s. 156

⁴⁵ FAY, Marie-Therese et alii: *Northern Ireland's Troubles. The Human Costs*, Pluto Press, London 1999, s. 10

reagovali nepřiměřeně a tento incident se stal silným nástrojem republikánské propagandy.⁴⁶

Vyhrocená situace vedla Britskou vládu k rozpuštění Stormontu a nastolení přímé správy Londýna 4. března 1972. Pro armádu působící v oblasti to znamenalo vyjasnění a napřímení linie vedení a prostor pro vytvoření širší vojensko-politické strategie. Znamenalo to ale také to, že armáda nadále nemohla iniciovat politické kroky a do značné míry se vzdala své ofenzivní orientace – byla například instruována k nevkročení do zakázaných zón z obavy z možného násilí a byly omezeny pouliční hlídky. Tato změna taktiky však nepřinesla okamžité ovoce.

PIRA se nadále konsolidovala a získávala podporu díky událostem Krvavé neděle a stále trvajícím zákazům vycházení. Protestantským teroristickým organizacím se také dařilo získávat nové přívržence – unionisté byli znepokojeni rozpuštěním Stormontu a snížením počtu vojenských hlídek v ulicích, k tomu uvnitř armády docházelo díky nejasné a často se měnící politice k úpadku morálky.

Po krátkém klidu zbraní, při kterém došlo k neúspěšnému vyjednávání mezi PIRA a Londýnem se konflikt znovu rozvinul ve velkém rozsahu. 21. července odpálila PIRA 26 náloží v Belfastu a okolí – útok usmrtil devět lidí a dalších 130 zranil. Reakce britských jednotek byla okamžitá. 31. července proběhla operace Motorman, při které 12 000 vojáků s tanky a buldozery vtrhlo do zakázaných zón a přebralo nad nimi kontrolu. Operace byla ohlášena dopředu a čelila minimálnímu odporu. PIRA tak přišla o volnou oblast působení kde mohla nerušeně trénovat a konsolidovat své přívržence a mnoho členů bylo nuceno utéct do Irské republiky. V rámci armády byla akce vnímána jako velký úspěch a příklad toho, čeho může dobře naplánovaná operace dosáhnout.⁴⁷

I tak bylo ale čím dál jasnější, že samotná armáda nemůže konflikt vyřešit ani uklidnit. Britská vláda iniciovala množství vyjednávání s politickými zástupci obou

---

⁴⁶ THORNTON, Rod. *Getting it Wrong: The Crucial Mistakes Made in the Early Stages of the British Army's Deployment to Northern Ireland (August 1969 to March 1972)*. *Journal of Strategic Studies*. 2007, 30(1), 73-107, s.100

⁴⁷ MCINNES, Colin. *Hot War, Cold War: the British army's way in warfare, 1945-95*. 1st English ed. Washington, DC: Brassey's, c1996., s. 157

stran, které vyústilo 9. prosince 1973 v podepsání Dohody ze Sunningdale – ta zahrnovala vytvoření tzv. Irské rady, výkonného orgánu, ve kterém zasedalo 6 protestantů a 5 katolíků. Irská rada byla ustanovena 1. ledna 1974 ale od začátku vzbuzovala kontroverze – povzbudila nacionalistické aspirace a pro unionisty byla nepřijatelná – rozvinula jejich strach z možného vzniku spojeného Irska. Unionisté vyhlásili celo-oblastní stávkou, která trvala dva týdny a do níž se zapojily i elektrárny. Řešení potyček spojených se stávkou bylo v rukou RUC a ne armády. V podstatě nenásilný průběh akcí byl ukončen bombovými útoky v Dublinu a Monoghanu, kde neznámá skupina loajalistů odpálila několik náloží, které zabily 33 osob.⁴⁸ Podpora stávkujícím v oblasti nadále rostla a na konci května 1975 členové Irské rady rezignovali a provincie se tak vrátila pod přímou správu Londýna.

3.1.3 Ulsterizace a kriminalizace

V britských volbách roku 1974 zvítězili labouristé, což s sebou neslo výraznou změnu v politice. Nová ministryně pro Severní Irsko Merlyn Reesová považovala normalizaci situace za klíčovou na cestě k uklidnění konfliktu. Každodenní přítomnost vojáků v ulicích nemohla být považována za normální, a proto musela být zodpovědnost za bezpečnost delegována zpátky do rukou RUC. Roku 1977 byla ustanovena strategie „primátu policie“ – tedy tzv. ulsterizace pro další postup v konfliktu. Armáda zůstala přítomna pouze v nejproblematičtějších částech provincie a zaměřila se na boj proti terorismu. Jednotky se stáhly z ulic a soustředily se na vyčištění oblastí nejčastějších teroristických útoků – takzvaných černých zón. Došlo také k nasazování UDR místo profesionálních vojenských jednotek kdykoli to bylo možné.

Větší využití civilních sil umožnilo armádě soustředit se na její důležitou, leč skrytou roli v oblasti shromažďování informací. Bylo vytvořeno několik jednotek rozvědky a do Severního Irska byly poprvé vyslány jednotky SAS⁴⁹.

---

⁴⁸ FRANK, Jan. Konflikt v Severním Irsku. Praha: Triton, 2006. Dějiny do kapsy. ISBN 80-725-4735-6., s. 107

⁴⁹ Special Air Service (speciální jednotky britské armády)

Každodenní koordinaci a určování politiky převzala Speciální bezpečnostní komise v čele s vedoucím důstojníkem policie a jejímž členem byl i GOC⁵⁰, a která se zodpovídala přímo ministerstvu zahraničí.

Počet nasazených vojáků se snížil, zatímco RUC nabývala na důležitosti, co se týče pravomocí i počtu příslušníků. Rozvoj strategie „primátu policie“ proto reprezentuje významný milník v působení armády v oblasti, protože znamenal možnost vývoje koherentní a dlouhodobé vojenské strategie.

Mezi armádou a policejními složkami však v době tranzice panovaly velmi napjaté vztahy. Důstojníci britské armády se totiž obávaly, že RUC nebude zcela schopna svou novou roli plnit, a že se pro vzbouřence stane snadným cílem. Napětí vyvrcholilo po událostech z 27. srpna 1979, kdy došlo k atentátu na lorda Mountbattena⁵¹ a také k útoku na konvoj ve Warrenpointu, při kterém zemřelo 18 vojáků. GOC Timothy Creasey mínil, že primát policie vede ke snížení bezpečnosti a je zapotřebí opět rozšířit „policejní“ pravomoci armády⁵². Vztahy se začaly zlepšovat po vytvoření úřadu bezpečnostního koordinátora a personálních změnách na postech GOC a hlavního konštábla do takové míry, že mohl být úřad bezpečnostního koordinátora v roce 1981 zrušen.

Jediný region, kde se ukázala strategie primátu policie zcela nefunkční, byla hranice s Irskou republikou. V 70. letech byla podpora republikánské vize a IRA v oblasti obrovská. V oblastech Fermanaghu a jižního Armaghu vedla IRA tvrdou válku s cílem zlomit vůli armády.⁵³ Proti tomu bojovala armáda pomocí strategie zaměřené na odzbrojení radikálů a zatýkání teroristů. V těchto pohraničních oblastech byly operace zvláště obtížné kvůli způsobu života místních obyvatel, kteří žili v uzavřených a semknutých komunitách a také kvůli blízkosti hranic s Irskou republikou, kam mohli povstalci utíkat, a odkud mohli koordinovat své operace. Na druhou stranu mnozí vojáci

---

⁵⁰ General Officer Commanding (hlavní velící důstojník)

⁵¹ politiku již neovlivňoval, podle PIRA to byl útok proti britskému aristokratismu a imperialismu

⁵² MCINNES, Colin. Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95. Washington, DC: Brassey's, c1996, 204 p. ISBN 18-575-3191-4, s. 160

⁵³ MCINNES, Colin. Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95. Washington, DC: Brassey's, c1996, 204 p. ISBN 18-575-3191-4, s.161

upřednostňovali pohraniční oblasti před městy. Operace na hranicích se potýkaly se stejnými problémy jako ty v koloniálních COIN, kdežto města byla pro armádu neznámým teritoriem.

V polovině 70. let začala měnit strategii také IRA. Původně se pokoušela dosáhnout pádu vlády – tato strategie vyžadovala mnoho aktivistů schopných mobilizovat katolickou komunitu k masovým protestům a demonstracím; pro tuto strategii bylo potřeba mnoho lidí, čímž postrádala určitý stupeň bezpečnosti a PIRA tak byla lehce infiltrována armádou a dalšími informačními službami. Důsledkem změn bylo, že se PIRA začala organizovat do malých buněk (tzv. active service units), které byly mnohem bezpečnější.

Vedení PIRA věřilo, že existuje fixní počet obětí, který je Britská vláda schopna akceptovat, a že pokud dojde k překročení tohoto počtu, budou si moci vynutit její kapitulaci. Povstalci si také začali uvědomovat, že je potřeba vyvinout politickou dimenzi svých operací, která by podpořila skrytý terorismus. Vůdčí osobnosti PIRA začaly varovat před politickou izolací, kterou by mohla vytvořit čistě armádní strategie. Pro tuto politickou roli byla vytvořena strana Sinn Féin.

Pokus o normalizaci situace v Severním Irsku pomocí nastolení primátu policie, oficiálně prezentovaný pojmem ulsterizace byl pouze jednou částí politicko-bezpečnostní strategie. Druhým nástrojem boje proti PIRA se stala politika kriminalizace.

Vězni podezřelí z terorismu a členství v paramilitárních organizacích spadali do speciální kategorie. Od roku 1972 měli tzv. speciální status a s ním související privilegia týkající se mimo jiné oblékání a ubytování. Roku 1975 bylo vydáno prohlášení, že tato politika byla chybnou. Zadržení byli umístěni ve speciálních buňkách, kde se nadále radikalizovali a speciální zacházení ignorovalo kriminální podstatu jejich činnosti a zároveň tuto činnost legitimizovalo v očích veřejnosti.

Došlo tedy k ukončení internace a v březnu 1976 byl také zrušen speciální status. Od této chvíle museli dobrovolníci PIRA počítat s tím, že s jejich počínáním nebude zacházeno jako s politicky motivovaným násilím, ale že budou souzeni jako jiní zločinci. Kriminalizace tedy nebyla pouze návratem do normálního stavu, ale také

součástí britské politické strategie delegitimizovat teroristy a ukázat je jako kriminálníky a ne jako hrdiny.

Odnětí speciálního statutu rozpoutalo jednu z nejdelších a nejhorších politických kampaní konfliktu. Protesty začaly tím, že vězni odmítli standardní vězeňské oblečení a nosili pouze prostěradla. Protesty nadále eskalovaly a v říjnu 1980 vyvrcholily hladovkou. 5. května 1981 zemřel na následky hladovky první vězeň a dalších 9 úmrtí následovalo. 9. října tak vláda připustila několik ústupků, aby nepokojům zabránila.⁵⁴ Průběh vězeňských protestů byl pozorně sledován lokálními i světovými médii a stal se pro PIRA výrazným nástrojem propagandy.

3.1.4 Vyjednávání

Na konci 70. let začali vůdci PIRA pochybovat o efektivitě kampaně, která je založena pouze na teroristickém násilí. Leader strany Sinn Féin Gerry Adams prohlásil, že je potřeba vyvinout explicitně politickou dimenzi - hladovky totiž umožnili Sinn Féin vystoupit z role pouhé hlásné trouby IRA, ale vyvinout se v důležitého politického hráče. Do severoirského parlamentu se totiž v doplňovacích volbách v roce 1981 dostal vůdce „hladovkářů“ Bobby Sands. Zemřel sice měsíc po svém zvolení do funkce, ovšem jeho křeslo nadále náleželo Sinn Féin. V následujících parlamentních volbách v roce 1982 získala Sinn Féin 5 ze 78 křesel.

Pro Velkou Británii bylo nepřipustné, aby Sinn Féin nahradila v parlamentu SDLP⁵⁵. Vláda Margharet Thatcherové byla zároveň čím dál více pod tlakem ze strany mezinárodního společenství, aby vyjednala řešení konfliktu. V odpověď na tyto tlaky vyvinula Británie novou třífázovou strategii:

- pokračovat ve snahách armády a RUC v zadržování terorismu
- podpořit SDLP takovým způsobem, aby byla úspěšnější než Sinn Féin a byla tím legitimním hlasem v katolické komunitě

---

⁵⁴ MULHOLLAND, Marc. The longest war: Northern Ireland's troubled history. New York: Oxford University Press, 2002. ISBN 01-928-0292-5, s. 132-134.

⁵⁵ Social Democratic and Labour Party, umírněná strana zastupující katolickou část obyvatelstva

- vylepšit vztahy s Irskou republikou a tím více izolovat IRA⁵⁶

Série vyjednávání s Iry vedla v roce 1985 k podepsání Anglo-Irské dohody, klíčového dokumentu, který mimo jiné zavedl permanentní platformu pro vyjednávání – tzv. Mezivládní konferenci, obsahoval dohodu na kooperaci v bezpečnostních otázkách, dohodu o kooperaci v oblasti práv a zájmů obou komunit a právo obyvatel Severního Irsku demokraticky rozhodovat o svém politickém osudu. Díky těmto dohodám poklesla podpora Sinn Féin ve volbách roku 1987, SDLP obnovila svoji pozici, Irsko začalo vydávat podezřelé z terorismu a spolupráce na hranicích se zlepšila. V důsledku těchto opatření se morálka a bojeschopnost IRA začala hroutit.

To se však během několika let změnilo, když se Muammar Kaddáfí rozhodnul dodávat povstalcům moderní zbraně a poskytovat výcvik bojovníkům IRA jako odvetu za útok v Tripolisu roku 1986 vedený letectvem USA, které ovšem startovalo ze základen ve Velké Británii. Od roku 1987 tedy měla PIRA k dispozici moderní zbraně a semtex, což vylepšilo nejen bojeschopnost organizace, ale také její obraz v očích svých podporovatelů a veřejnosti. V důsledku toho rostly počty obětí v řadách bezpečnostních složek (viz tabulka) a PIRA také několikrát zaútočila na politické cíle na Britském ostrově.

Začátkem roku 1993 však začala vyjednávání mezi předsedou SDLP Johnem Humem a Gerry Adamsem ze Sinn Féin – tato vyjednávání se stala prvním krokem ke složení zbraní ze strany PIRA a k přímému vyjednávání mezi Sinn Féin a Britskou vládou. Klíčovým dokumentem se stala Deklarace z Downing street, která vzešla z vyjednávání mezi britskou vládou a vládou Irské republiky. V tomto dokumentu britská strana prohlašuje, že nemá v Severním Irsku žádné ekonomické, politické, či jiné zájmy a obě strany se shodly na tom, že lidé Severního Irsku budou mít možnost demokraticky si zvolit, zda chtějí zůstat součástí Velké Británie či nikoliv. Deklarace také obsahovala závazek vyjednávání se všemi stranami, včetně Sinn Féin pod podmínkou, že se vzdá teroristických aktivit.

---

⁵⁶ MCINNES, Colin. Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95. Washington, DC: Brassey's, c1996, 204 p. ISBN 18-575-3191-4, s. 182 , s. 165

1. srpna 1994 PIRA nakonec souhlasila s úplným zastavením vojenských operací. Na základě tohoto prohlášení vyhlásili klid zbraní I loajalisté. I když byla aktuální situace klidu zbraní velmi křehká a někteří nacionalisté i loajalisté projevovali značnou nespokojenost s mírovými jednáními, uklidnila se natolik, že se mohli členové vlády v květnu 1995 setkat se Sinn Féin.

I když od podepsání Deklarace z Downing street došlo ještě několikrát k obnovení násilností ze strany republikánských i loajalistických paramilitárních organizací, jednání nakonec vyústila k podepsání Velkopáteční dohody roku 1998, která položila pevný základ pro reformy, které postupně vedla k uklidnění situace v oblasti.

3.2 Naplnění základních rysů

V srpnu roku 1969 však začala armáda působit v podmínkách, které se od jakékoli koloniální COIN značně lišily. I když, tak jako v koloniální COIN, musela armáda čelit paramilitárním organizacím, které se snažily za použití teroru a nekonvenčního způsobu boje destabilizovat vládu, v mnoha ostatních aspektech byla situace velmi odlišná. Tyto odlišnosti byly dány především tím, že Severní Irsko bylo součástí liberálně-demokratického státu (a ne provincie pod správou koloniální vlády), a bylo také geograficky i psychologicky blízko Londýnu a Britům.⁵⁷ Novou roli v konfliktu sehrála také média, ať už místní, britská nebo světová, která informovala o konfliktu po celou dobu jeho trvání.

Předmětem této kapitoly je popsat, do jaké míry britské jednotky v oblasti plnily v jednotlivých obdobích konfliktu klasický model britského protipovstaleckého boje a doktríny, a jak se tato doktrína modifikovala v čase pro specifické potřeby působení v „The Troubles“.

3.2.1 Jasný politický cíl

Politická vůle Britské vlády vyřešit situaci v Severním Irsku od začátku konfliktu trpěla absencí jasného plánu či záměru. Nasazené jednotky, měly za úkol

---

⁵⁷ MCINNES, Colin. Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95. Washington, DC: Brassey's, c1996, 204 p. ISBN 18-575-3191-4., s. 167

udržet dvě zneprátené skupiny obyvatelstva od sebe a nahradit špatně fungující a nedůvěryhodnou lokální policii – jiných instrukcí, které by zahrnovaly plán působení v oblasti, či způsob, jakým způsobem situaci uklidnit, se jim nedostalo.⁵⁸ A to i přesto, že se velící důstojníci zodpovídali několika civilním autoritám (předsedovi vlády Severního Irsku, ministru obrany a ministru vnitra). Příliš mnoho politických hráčů vstupovalo do debaty o tom, jak v Severním Irsku pokračovat a konsensus se rodil velmi těžko – proto byla zvolena cesta nejmenšího odporu – armáda se měla řídit sama. Argument pro toto samořízení byl jasný, armáda měla přece bohaté zkušenosti s podobnými situacemi ze svých nasazeních v koloniálních COIN.⁵⁹ Jednotky však nebyly zvyklé na operace na území Spojeného království, bez podpory místní policie a bez plánu či cíle určeného civilními autoritami.

Širší vojensko-politická strategie se začala tvořit až po událostech krvavé neděle a uvalení přímé správy Londýna v březnu 1972. Velmi tomu napomohlo také napřímení linie vedení, kdy již armáda nebyla zodpovědná severoirské vládě. Armádě bylo nařízeno držet se zpátky v oblastech ovládaných republikány a nesnažit se dobýt zpět zakázané zóny. Na příkaz ministra pro severní Irsko byli také propuštěni někteří zadrženi podezřelí z terorismu a vznikl zvláštní status pro vězně, kteří deklarovali politické pohnutky pro své činy. To vše proto, aby byly vytvořeny podmínky pro politické řešení. Lídr labouristické opozice Harold Wilson se totiž již v březnu 1972 sešel se zástupci PIRA v pokusu o vyjednání míru. PIRA se totiž domnívala, že může docílit toho, že se Velká Británie Ulsteru vzdá a dojde k sjednocení Irsku. V červnu vyhlásila PIRA klid zbraní a její zástupci se sešli v Londýně se zástupci konzervativní vlády. Tato vyjednávání však nevyústila v žádné řešení či dohodu a klid zbraní byl porušen.⁶⁰

---

⁵⁸ Tamtéž, s. 154

⁵⁹ THORNTON, Rod. Getting it Wrong: The Crucial Mistakes Made in the Early Stages of the British Army's Deployment to Northern Ireland (August 1969 to March 1972). *Journal of Strategic Studies*. 2007, **30**(1), 73-107. DOI: 10.1080/01402390701210848. s.101, s.77

⁶⁰ DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland. *Journal of Strategic Studies*. 2009, **32**(3), 445-474. DOI: 10.1080/01402390902928271. ISSN 0140-2390. s.450

Když začala britská politická elita vyjednávat z PIRA, z hlediska britské teorie protipovstaleckého boje tím ukázala, že nedisponuje dostatečnou politickou vůlí k porážce povstalců. Robert Thompson upozorňoval na nebezpečí boje a vyjednávání zároveň, protože výhoda vždy bude na té straně, která přesně ví, čeho chce dosáhnout a zároveň je stále odhodlána těchto cílů dosáhnout i bojem.⁶¹

Armáda tedy nebyla, ve shodě s klasickou COIN doktrínou, nadšena těmito ústupky a začátkem vyjednávání politiků s PIRA a zároveň byla rozhořčena tím, že s ní nebyly tyto kroky konzultovány. Její zástupci se domnívali, že vyjednávání s PIRA nepřímo zapříčinilo větší aktivitu loajalistických paramilitárních skupin.

Následující labouristická vláda obnovila jednání s PIRA v letech 1975-1977. Byl to politický tah, při kterém vládla živila naději PIRA, že ochotou k vyjednávání připouští možnost spojeného Irska. Toto byl případ, kdy vládla sice ukazovala nedostatek politické vůle, ovšem jako součást většího plánu pro porážení nepřítele.⁶² Období těchto vyjednávání poskytlo armádě čas připravit se na „dlouhou válku“ proti teroristům a dokončení ulsterizace a zároveň demoralizovalo republikány, kteří se mohli domnívat, že je vítězství na dosah. Během roku 1977 si zástupci PIRA uvědomili, že jejich dosavadní snažení o stažení Britů z oblasti selhalo a organizace se začala seskupovat do malých buněk a vytvořila explicitní politickou dimenzi ve formě Sinn Féin.

V osmdesátých letech se již vyjednávání konala velmi pravidelně a byla běžnou součástí konfliktu. Díky těmto jednáním a dosaženým dohodám (Anglo-Irská dohoda, Velkopáteční dohoda) se mohl naplno rozvinout mírový proces. Úspěch tohoto mírového procesu tedy nemůže být přičítán aplikaci klasické britské protipovstalecké

---

⁶¹THOMPSON, Robert. *Defeating Communist insurgency: experiences from Malaya and Vietnam*. 2. Chatto and Windus, 1966.

⁶²DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland. *Journal of Strategic Studies*. 2009, **32**(3), 445-474. DOI: 10.1080/01402390902928271. ISSN 0140-2390. s.454

teorie, protože to byl proces vyjednávání, při kterém bylo organizaci PIRA učiněno několik ústupků, aby byla zaručena jejich participace na demokratickém procesu.⁶³

3.2.2 Hearts and Minds

Proto, aby bylo povstání úspěšné, musí mít povstalci širokou podporu místního obyvatelstva. Tato podpora jim totiž zaručuje zásoby, mobilitu, základny a informace. Cílem britských sil tedy bylo při všech protipovstaleckých operacích přiklonit si veřejné mínění na svou stranu – tedy získat srdce a myslí obyvatel. V případě Severního Irsku tomu nebylo jinak, s tím rozdílem, že oproti koloniální COIN čelily jednotky složité sociální situaci, kdy proti sobě stály dvě skupiny obyvatel. Britská armáda tedy usilovala o získání podpory katolických i protestantských obyvatel. Klasická britská protipovstalecká doktrína definuje čtyři prostředky v boji o „hearts and minds“

Použití minimální síly. V rámci britské doktríny existuje široká škála interpretací, co vlastně princip použití minimální nutné síly k porážce povstalců ustanovuje. Jednotky musí při používání donucovacích prostředků postupovat citlivě a musí si být vědomy politických důsledků svého jednání. Dle Juliana Pageta je nutný tento citlivý přístup, zároveň ale zdůrazňuje možnost použití méně násilných prostředků kolektivních trestů, které mají odradit místní obyvatelstvo od podpory povstalců. Mezi tyto prostředky řadí například zákaz vycházení, zadržení podezřelých a některá omezení osobních svobod⁶⁴. Je diskutabilní, zda armáda během „The Troubles“ vyvíjela minimální nutnou sílu, nebo se dopouštěla příliš násilného jednání a tím se nadále odcizovala od místního obyvatelstva. Zvláště v začátku působení, během let 1969-1972 se armáda dopustila několika kontroverzních zásahů.

Na přelomu března a května se v Belfastu konal jeden z tradičních protestantských pochodů⁶⁵ - trasa pochodu v jednom místě těsně mýjela katolickou oblast

---

⁶³ DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland. *Journal of Strategic Studies*. 2009, **32**(3), 445-474. DOI: 10.1080/01402390902928271. ISSN 0140-2390. s.453

⁶⁴ PAGET, Julian. *Counter-insurgency campaigning*. London: Faber, 1967. s. 168

⁶⁵ Tyto pochody byly (a nadále jsou) důležitou součástí veřejného života v Severním Irsku. Zvláště členové protestantské komunity každoročně pochodují za zvuku trubek a bubnů a oslavují historická

Ballymurphy. Britské jednotky byly vyslány, aby udržely klid v oblasti a zabránily střetu příslušníků obou komunit. Když musela armáda čelit agresi katolických výtržníků, rozhodla se pro použití slzného plynu (celkem bylo použito 104 plechovek). Trvalo dlouhou dobu, než se slzný plyn rozptýlil a v hustě obydlené katolické oblasti znepríjemnil život všem jejich členům včetně důchodců a dětí.⁶⁶ Použití takového množství slzného plynu se ukázalo katastrofálním z hlediska strategie – touto akcí začalo odcizování armády a republikánů. Katolická komunita ze začátku povolání armády vítala, vojáky vnímala jako sílu, která ji přišla ochránit od útlaku Stormontu a protestantské RUC. Po událostech roku 1970 se však katolické veřejné mínění od armády značně odklonilo.

Tehdejší GOC Ian Freeland přilil olej do ohně katolické nenávisti také svými prohlášeními, že každý, kdo ponese zápalnou láhev nebo střelnou zbraň bude zastřelen⁶⁷. V červenci pak po několikadenních nepokojích vyhlásil Freeland 36 hodinový zákaz vycházení v katolické oblasti The Falls Road, následovaný prohledáním všech domů v oblasti. Dosud byly prohledávány pouze domy, ve kterých existovalo důvodné podezření z ukrývání zbraní, rozsáhlé razie totiž byly (i v koloniální praxi) vnímány tak, že armáda chce potrestat celou komunitu, a nejen podezřelé. Během akcí v The Falls Road bylo sice zajištěno nezanedbatelné množství zbraní, byli zabiti 4 civilisté, 60 jich bylo zraněno a později bylo zaznamenáno 58 obvinění z rabování.

I když zákaz vycházení a domovní prohlídky spadají do definice „minimální síly“ podle Pageta, byla tato opatření příčinou toho, že Britská armáda v provincii přestala být vnímána jako ochránce pro katolickou komunitu a sama začala být v jejich očích utlačovatelem.

---

vítězství protestantských armád na katolickými. Pochody jsou druhou stranou vnímány jako čistá provokace a často se staly záminkou ke střetům a pouličnímu násilí.

⁶⁶ THORNTON, Rod. Getting it Wrong: The Crucial Mistakes Made in the Early Stages of the British Army's Deployment to Northern Ireland (August 1969 to March 1972). *Journal of Strategic Studies*. 2007, **30**(1), 73-107. DOI: 10.1080/01402390701210848. s.101, s.83

⁶⁷ DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland. *Journal of Strategic Studies*. 2009, **32**(3), 445-474. DOI: 10.1080/01402390902928271. ISSN 0140-2390. s.455

Dalším kontraproduktivním opatřením bylo zavedení internace. Ze začátku byla totiž zaměřena výhradně na příslušníky katolické komunity a během celého období její platnosti (1971-1975) tvořili příslušníci lojalistických skupin pouze 0,5% internovaných. Většina armádních důstojníků byla silně proti internaci, předpovídali totiž, že tato akce povede k eskalaci násilí a úplnému odcizení katolické komunity a upozorňovali především na její nevhodné načasování.⁶⁸ Byl to politický tlak vlády Severního Irska, kvůli němuž byla nakonec přece jen internace zavedena. Násilnosti nadále eskalovaly a situace se stávala kritickou. Na událostech Krvavé neděle se pak ukázal necitlivý přístup armády v dříve netušeném rozsahu.

Pod přímou správou Londýna a s novou konzervativní vládou u moci se přístup ke COIN i pojetí doktríny minimální síly razantně změnil. Armáda se ocitla pod politickým drobnohledem a byla instruována k citlivému a méně násilnému přístupu. I když poté nadále čelila obviněním ze zneužívání donucovacích prostředků a zejména protiprávním metodám výslechu podezřelých, politika ulsterizace umožnila armádě zaměřit se na boj s teroristickými buňkami a nebyla již tolik přítomna „v ulicích“.

Psychologické operace. Role médií byla vlivem televize a malé vzdálenosti Severního Irska od Británie výrazně větší než v případě konfliktů odehrávajících se v odlehlých částech britského impéria. V počátečním působení v Ulsteru se však zdálo, že tento nový rys konfliktu nebyla armáda schopna reflektovat – neměla totiž fungující systém PR. Armáda se tím připravila o potenciálně mocnou zbraň, za jejíž pomoci mohla alespoň částečně napravit svou zhoršující se pověst. Příslušníci armády nikdy nekomentovali falešná nařčení PIRA z brutality a nesnažili se vysvětlit či vyvrátit jednotlivé teze propagandy teroristů. Čekali, že pravda vyjde přirozeně najevo a že si lidé počkají na výsledky několikaměsíčních vyšetřování.⁶⁹ Dalším chybám se nevyvarovali ani armádní mluvčí. Ti byli v několika případech usvědčeni ze lži při vysvětlování některých armádních kroků bezprostředně po jejich učinění – příkladem

---

⁶⁸ THORNTON, Rod. Getting it Wrong: The Crucial Mistakes Made in the Early Stages of the British Army's Deployment to Northern Ireland (August 1969 to March 1972). *Journal of Strategic Studies*. 2007, **30**(1), 73-107. DOI: 10.1080/01402390701210848. s.101, s.92

⁶⁹ THORNTON, Rod. Getting it Wrong: The Crucial Mistakes Made in the Early Stages of the British Army's Deployment to Northern Ireland (August 1969 to March 1972). *Journal of Strategic Studies*. 2007, **30**(1), 73-107. DOI: 10.1080/01402390701210848. s.101

může být nepravdivé prohlášení, že při incidentech Krvavé neděle byli všichni zastřelení členy PIRA. Tato chybná prohlášení, značně přispěla k podkopání důvěry ve státní a vojenskou moc v oblasti.

Doktrína ale roli propagandy v konfliktu zdůrazňovala. Dle Franka Kitsona bylo účelem psychologických operací přesvědčit místní obyvatelstvo, že je v jejich zájmu podporovat britskou vládu. Britské jednotky začaly v Severním Irsku tento aspekt doktríny naplňovat tradičním způsobem. Již v roce 1969 se zapojovali do civilních projektů – provozovali komunitní centra, sportoviště pro mládež, pomáhali seniorům a organizovali výlety na venkov pro malé děti. Vojáci byly také instruováni prokazovat civilistům ochotu pomoci.⁷⁰ Tyto akce jim také v prvních měsících získaly přízeň a oblíbenost.

Primát policie. Doktrína favorizuje vedoucí úlohu policie (a ostatních lokálních sil) a více či méně omezenou roli armády, která tyto civilní složky podporuje a posiluje. Situace v Severním Irsku byla komplikovaná z toho důvodu, že armáda musela být nasazena převážně proto, že místní policie nedokázala správně plnit svou roli a uklidnit občanské nepokoje. V situaci, v jaké se RUC a její rezervní složky nacházely, musela armáda převzít její roli. Bylo rozhodnuto, že RUC musí projít značnou restrukturalizací a tréninkem, aby byla co nejdříve schopna vzít na sebe zpět svůj tradiční úkol – tedy udržovat v ulicích právo a pořádek. Nebyl to jednoduchý proces, převážně protestantská policie, jejíž velké množství členů bylo spojováno s lojalistickými paramilitárními organizacemi, musela být přeměněna tak, aby byla přijatelná i pro katolickou komunitu.

Vláda oficiálně ustanovila primát policie v roce 1977 a armáda mohla začít přenechávat odpovědnost i pravomoce RUC. Do poloviny osmdesátých let se RUC opravdu stala primární bezpečnostní složkou v oblasti - s větší armádní podporou v Belfastu, Londonderry a oblasti hranice s Irskou republikou.⁷¹

---

⁷⁰DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland. *Journal of Strategic Studies*. 2009, **32**(3), 445-474. DOI: 10.1080/01402390902928271. ISSN 0140-2390. s.455

⁷¹ DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland. *Journal of Strategic Studies*. 2009, **32**(3), 445-474. DOI: 10.1080/01402390902928271. ISSN 0140-2390. s.469

3.2.3 Spolupráce armády, vlády a policie

Od začátku působení armády v oblasti byla spolupráce civilních složek a armády problematická. Celá COIN kampaň musela být koordinována za přispění britské vlády, vlády Severního Irsku (do roku 1972), RUC, armády a od roku 1985 (Anglo-Irská dohoda) dokonce i s irskou vládou. K napřímení linie vedení došlo roku 1972 kdy byla uvalena přímá správa Londýna a byl vytvořen úřad ministra zahraničí pro Severní Irsko, který měl koordinovat veškeré akce.

Jako problém se ukázalo vzrůstající napětí mezi RUC a armádou po ustanovení primátu policie. Důstojníci britské armády se totiž obávali, že RUC nebude zcela schopna svou novou roli plnit, a že se pro vzbouřence stane snadným cílem. Z tohoto důvodu byl jmenován bezpečnostní koordinátor Maurice Oldfield (bývalý vrchní velitel MI6), který dohlížel na obě instituce. Z nutnosti ustanovení takového úřadu vyplývá, že ministr pro Severní Irsko, který nesl zodpovědnost jak bezpečností, tak politickou strategii nedisponoval takovou mocí a kontrolou, aby mohl všechny složky efektivně řídit.

Závěr

Když byly britské jednotky v srpnu roku 1969 nasazeny v Severním Irsku, musely čelit novým neznámým podmínkám v prostředí, o kterém neměly mnoho informací. Konkrétní výzvy „The Troubles“ byly tyto:

- Geograficky, kulturně i psychologicky, je Severní Irsko blízko Britům, dalo se tudíž předpokládat, že bude konflikt pod drobnohledem britských médií, povedou se o jeho řešení politické spory a stane se ve Velké Británii „citlivým“ tématem
- Severní Irsko bylo součástí liberálně-demokratického státu s parlamentem a volenými zástupci, a ne vzdáleným místem britského impéria. Politická situace tak byla nepřehledná a armáda byla zodpovědná několika politickým hráčům, kteří zastupovali různé zájmy.
- Armáda se nemohla spoléhat na místní policejní složky, protože RUC stranila loajalistům, neměla důvěru katolické komunity a musela být razantně restrukturalizována.

Vzhledem k tomu, že byly jednotky původně nasazeny pouze jako síla, která má udržet od sebe dvě skupiny protestujících a bouřících se obyvatel, nebyl vytvořen žádný plán operací ani nebyl stanoven politický cíl. Nedošlo k dosažení politického konsenzu a tak se armáda řídila sama.

Bylo tedy logické, že se v této situaci armádní složky do značné míry spoléhaly na své zkušenosti z předchozích COIN operací, a snažily se uvést do praxe jednotlivé aspekty klasické britské protipovstalecké doktríny. To se ukázalo problematické zejména v otázce použití minimální síly. Rozsáhlé domovní prohlídky, použití tradičních prostředků pro potlačení nepokojů (slzný plyn), zákaz vycházení, zavedení internace a drsné metody výslechu byly prostředky, které se ukázaly účinnými v koloniálních podmínkách, ovšem v prostředí konfliktu v Severním Irsku se ukázaly jako kontraproduktivní, a jejichž důsledkem bylo odcizení katolického obyvatelstva a

příklon jeho velké části k PIRA. Symbolem přílišného užití násilí armádou se stala Krvavá neděle, při které bylo vojáky zabito 13 neozbrojených civilistů.

Tyto taktické chyby by bylo možno do určité míry zahladit, kdyby měla armáda fungující systém PR. Při jednání s médii se ovšem armádní mluvčí vyjadřovali neobratně, nebyli aktivní při vyvracení obvinění PIRA a několikrát byli usvědčeni ze lži. Namísto kontaktu s médii se zaměřili na tradiční psychologické operace – zapojovali se do civilních projektů, provozovali komunitní centra atd.. I když se tato taktika ukázala v koloniální COIN jako úspěšná, během „The Troubles“ nebyla zdaleka dostačující.

Přelomovou událostí bylo nastolení přímé správy Londýna v roce 1972. Nejenže se vyjasnila linie vedení a armáda již nebyla zodpovědná severoirské vládě, znamenalo to také větší politický dohled nad operacemi v Ulsteru. S větší angažovaností britské vlády vznikl prostor pro vytvoření širší civilně-vojenské strategie. V polovině sedmdesátých let bylo také možné uvést do praxe klasickou doktrínou favorizovaný primát policie a armáda se mohla soustředit na shromažďování informací a skutečný boj s PIRA, která se začala organizovat do malých buněk, a s „policejními“ úkoly vypomáhat RUC jen v nejrizikovějších oblastech.

Specifickou se stala otázka vyjednávání s příslušníky PIRA. Klasická protipovstalecká doktrína považovala vyjednávání s povstalcem za akt slabé politické vůle státu k poražení nepřítele. V průběhu konfliktu v Severním Irsku však vyšlo najevo, že jsou pro zklidnění societárního násilí i eliminace teroristických útoků jednání nevyhnutelná. Zvláště po volebním úspěchu Sinn Féin bylo nutno s PIRA ve vyjednáváních počítat. Civilně-vojenská strategie se tedy této nové dynamice musela přizpůsobit a díky mnohým jednáním se všemi zúčastněnými stranami v konfliktu mohlo být dosaženo Velkopáteční dohody a její postupné implementace.

Institucionální paměť britské armády se tedy naplno projevila ze začátku konfliktu, tedy v letech 1969-1972. V podmínkách, kdy armáda postrádala znalost prostředí, nemohla se spoléhat na informace shromážděné policií a neexistoval celkový plán operací, začala praktikovat postupy, které znala z koloniálních COIN. V pozdějších fázích konfliktu se dokázala díky jasnějšímu politickému vedení, vytvoření civilně-vojenské strategie, získání potřebných informací a vedoucí roli policie přizpůsobit

proměňující se taktice nepřítele, bojovat proti terorismu a podílet se na mírovém procesu.

V případě nasazení v Severním Irsku se schopnost armády přizpůsobit se specifickým podmínkám konfliktu vyvíjela v čase. V začátcích svého působení armáda silně spoléhala na své zkušenosti z imperiálních COIN. Konstruktivistická hypotéza, že je pro ozbrojené síly přirozené reprodukovat zažitou praxi tedy byla platná v této fázi konfliktu. Čím déle jednotky v konfliktu působily a čím více se orientovaly v prostředí, tím lépe dokázaly strategii přizpůsobit specifickým podmínkám konfliktu.

Summary

When the British Army was deployed onto the streets of Northern Ireland in August 1969 it was able to draw on a model of counter-insurgency which had been developed in the withdrawal from Empire. Yet there were several aspects of the Northern Irish situation that were different from any other past British COIN.

- Northern Ireland was both geographically and psychologically very close to home. That implied that conflict was followed by media, there was not political consensus on how it should be solved and conflict became a very sensitive issue.
- Northern Ireland was liberal democratic state with elected government and not a far part of an empire.
- Army wasn't able to rely on local police force, because RUC was far from being impartial.

Based on application of particular aspects of the doctrine (namely clear political aim, hearts and minds and civil-military coordination) this thesis described to which extent army relied on this classical doctrine and to which extent was the doctrine modified and how new tactics and strategies were developed for the specific environment of Northern Ireland. Analysis of British army actions points out that army was strongly leaning towards the classical doctrine during initial years of deployment (1969-1972) lacking intelligence of its environment and made several mistakes because of its inability to reflect specific conditions of the conflict. In upcoming years, especially after direct rule of London was imposed in 1972 and the introduction of police primacy, army focused on intelligence gathering and fighting terrorism and was able to adapt to specific conditions and challenges of the conflict.

Použitá literatura

Monografie

FARRELL, Theo a Terry TERRIFF. The sources of military change: culture, politics, technology. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, 2002. ISBN 15-558-7975-6.

FAY, Marie-Therese et ali: *Northern Ireland's Troubles. The Human Costs*, Pluto Press, London 1999

FRANK, Jan. Konflikt v Severním Irsku. Praha: Triton, 2006. Dějiny do kapsy. ISBN 80-725-4735-6.,

FRENCH, David. The British way in counter-insurgency, 1945-1967. New York: Oxford University Press, 2011, x, 283 p. ISBN 01-995-8796-5

KITSON, Frank. Bunch of five. London: Faber, 1977. ISBN 05-711-1050-9.

KITSON, Frank. Low intensity operations: subversion, insurgency, peace-keeping: experiences from Malaya and Vietnam. [1st ed.]. London: Faber, 1971, xi, 208 p. ISBN 0 571 09801 0.

MARSTON, Daniel a Carter MALKASIAN. Counterinsurgency in modern warfare. Pbk. ed. New York: Osprey, 2010. ISBN 978-184-9081-641

MCINNES, Colin. Hot war, cold war: the British army's way in warfare, 1945-95. Washington, DC: Brassey's, c1996, 204 p. ISBN 18-575-3191-4, s. 182

MOCKAITIS, Thomas R. British counterinsurgency in the post-imperial era. Manchester: Manchester University Press, 1995. ISBN 07-190-3919-3

MULHOLLAND, Marc. The longest war: Northern Ireland's troubled history. New York: Oxford University Press, 2002. ISBN 01-928-0292-5

PAGET, Julian. Counter-insurgency campaigning. London: Faber, 1967

THOMPSON, Robert. Defeating Communist Insurgency. The Lessons of Malaya and Vietnam. 1966.

Odborné články

DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq. *Journal of Strategic Studies*. 2009, 32(3), 353-381. DOI: 10.1080/01402390902928172. ISSN 0140-2390.

DIXON, Paul. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland. *Journal of Strategic Studies*. 2009, 32(3), 445-474. DOI: 10.1080/01402390902928271. ISSN 0140-2390

FARRELL, THEO. The dynamics of British military transformation. *International Affairs*. 2008, 84(4), 777-807. DOI: 10.1111/j.1468-2346.2008.00737.x. ISSN 00205850.

RIGDEN, I.A. *British Approach to Counter-Insurgency: Myths, Realities and Strategic Challenges*. 2008. U.S. Army War College, 122 Forbes Ave., Carlisle, PA

THORNTON, Rod. Getting it Wrong: The Crucial Mistakes Made in the Early Stages of the British Army's Deployment to Northern Ireland (August 1969 to March 1972). *Journal of Strategic Studies*. 2007, 30(1), 73-107. DOI: 10.1080/01402390701210848. ISSN 0140-2390.

Internetové zdroje, dokumenty a ostatní

British Army Field Manual Volume 1 Part 10, Countering Insurgency, London: Ministry of Defense (Army Code 71749, October 2009) Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/16_11_09_army_manual.pdf

CAIN Web Service: CAIN Web Service: Background Information on Northern Ireland Society - Security and Defence [online]. University of Ulster [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: <http://www.cain.ulst.ac.uk/ni/security.htm#03>

Seznam použitých zkratk

COIN – Counter-insurgency

GOC – General Officer Commanding

NICRA – The Northern Ireland Civil Rights Association

PIRA – Provisional Irish Republican Army

PR – Public relations

RUC – Royal Ulster Constabulary

PSYOPS – Psychological operations

SAS – Special Air Service

SDLP – Social Democratic and Labour Party

UDR – Ulster Defence Regiment